

УДК 0.6.053.56.001

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕРЕКЛАДАЧІВ В КАНАДІ

Козубовська Ірина Василівна
Бабинець Мирослава Миколаївна
м.Ужгород

Стаття присвячена аналізу проблеми становлення і функціонування системи професійної підготовки перекладачів в університетах Канади. Особлива увага звертається на підготовку магістрів перекладу. Бібліографічний аналіз показав, що існує велика увага до проблеми підготовки перекладачів та перекладацьких кадрів як у дослідженнях українських так і зарубіжних учених.

Ключові слова: Канада, професійна підготовка перекладачів, маістри.

Сьогодні суттєво розширюється міжнародне співробітництво в різних галузях: політики, економіки, науки, мистецтва, поглиблюються євроінтеграційні процеси, учасником яких є й Україна. Це, безперечно, актуалізує проблему вдосконалення іншомовної підготовки фахівців, в тому числі й перекладачів.

Висококваліфікований перекладач сьогодні – це одна з найнеобхідніших на ринку праці професій, оскільки перекладачі виконують функцію міжнародних комунікацій в економіці, торгівлі, науці, освіті, туризмі, мистецтві, інших сферах діяльності. Від якості перекладацької освіти залежить точність формулювань текстів угод про співпрацю, контрактів, бізнес-планів інших документів, а також взаєморозуміння між фахівцями різних країн в процесі спілкування.

Незважаючи на підвищення уваги до питань іншомовної підготовки фахівців в Україні впродовж останнього часу, професійна підготовка фахівців перекладу вимагає вдосконалення. На нашу думку, сьогодні, як ніколи, постає необхідність звернення до прогресивного зарубіжного досвіду з метою імплементації найбільш позитивних ідей у вітчизняному освітньому просторі. У цьому контексті значний інтерес становить система професійної підготовки перекладачів у вищій школі Канади.

Канада – це двомовна країна, де попит на перекладацькі послуги є одним із найвищих на американському континенті. Державні мови становлять понад 90% обсягу перекладу: переклад з англійської на французьку складає біля 75%, а із французької на англійську – 15%. Усний переклад займає біля 10% на ринку перекладів і це значно більше, порівняно із світовими масштабами, де він становить лише 1%. З огляду на це, така мовна ситуація зробила Канаду світовим лідером у галузі перекладу. За останнє десятиліття кількість професійних перекладачів тут зросла на 44%, що вдвічі більше порівняно із іншими професіями. В Канаді налічується понад 15000 професійних перекладачів. Саме тому професійна підготовка перекладачів у вищих навчальних закладах Канади знаходиться на високому рівні.

Слід відзначити, що зародження перекладу як особливого виду діяльності відбулося дуже давно. На думку науковців, це зв'язано з перекладом Біблії, зокрема Старого Заповіту. Стрімкого розвитку перекладацька діяльність набула в Арабському світі у IX –XX століттях. Саме в IX столітті зі створенням Китайської і Багдадської шкіл перекладу процес фахової підготовки перекладачів починає набувати більш-менш організованого характеру. Слід зауважити, що в Європі цей процес набуває поширення в XII столітті. В Канаді фахова підготовка перекладачів розпочалася тільки в 1934 році в університеті Оттави, однак зародження самої професії відбулося значно раніше, в період колонізації території сучасної Канади французами [1].

Актуальні питання професійної підготовки перекладачів висвітлено у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, зокрема, таких, як Дж.Бастін, Ж.Вудворт, Ж.Деліль, І. Бахов, М.Вербицька, Н.Гавриленко, І.Зимня, Д.Келлі, А.Козак, О.Куца, А.Шіба, О.Шупта.

Проблемам становлення, розвитку та організації пере-

кладацької освіти в Канаді присвячені праці таких канадських науковців, як Ж.–П. Віне, Ж.Дарбельне, М.Ледерер, Ж.Муньєн, М.Перньє, Ж.Марешаль та інших.

Виявлено, що основними напрямками вирішення проблеми професійної підготовки перекладачів у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців є спеціалізація освітніх програм, зокрема магістерських; правильне співвідношення практичної та теоретичної підготовки; врахування міждисциплінарних зв'язків та досліджень сучасного перекладознавства; врахування вимог ринку праці до професії; активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес; урахування психологічних особливостей процесу перекладу та підготовки перекладачів; інтегроване використання моделей підготовки перекладачів.

Отже, перекладацька діяльність та професійна підготовка фахівців цієї сфери мають багату і давню історію, однак досі безліч питань залишаються відкритими для науковців.

Узагальнення результатів дослідження становлення професійної підготовки перекладачів у Канаді показує, що перекладацька діяльність та підготовка перекладачів існують в країні, фактично, з моменту її утворення. З'ясовано, що у процесі становлення професійної підготовки перекладачів було чотири головних етапи (перший етап – активізація перекладацької діяльності у період колонізації Північної Америки французами; другий етап – розвиток перекладацької діяльності у час британського правління; третій етап – перекладацька діяльність з часу об'єднання країни до прийняття Акту про офіційні мови країни (1969 р.); четвертий етап – від прийняття Акту про офіційні мови країни до сучасності), кожен із яких відзначається постійним удосконаленням уже здобутого досвіду з метою задоволення потреб держави у фахівцях цього профілю.

Головною причиною високого рівня фахової підготовки перекладачів у ВНЗ Канади є значна затребуваність цих спеціалістів через мовну ситуацію в країні, що, в свою чергу, відображається на таких головних особливостях навчання перекладачів, як варіативність навчальних програм, жанрова спеціалізація, ґрунтовна науково-дослідна робота в галузі перекладознавства, розвинута система професійних перекладацьких організацій.

Дослідження тенденцій розвитку вищої освіти дає підстави стверджувати, що вона характеризується гнучкістю, стабільністю, постійним вдосконаленням усіх напрямків, відповідністю вимогам ринку праці, збільшенням фінансування, зростанням ролі гуманітарних спеціальностей, удосконаленням матеріально-технічної бази.

На сьогоднішній день в Канаді функціонує 98 університетів та університетських коледжів, які пропонують набір програм для отримання ступенів бакалавра і магістра перекладу.

Важливе місце відводиться системі магістерської підготовки, оскільки саме цей освітньо-кваліфікаційний рівень передбачає навчання перекладачів відповідно до видів перекладацької діяльності та тематичного спрямування, що є вимогою державного ринку праці.

Система магістерської підготовки перекладачів – це сукупність структурно-змістового, організаційно-процесуального, оцінювального та моніторингового компонентів, метою взаємодії яких є підготовка магістра перекладу, здатного до повноцінної реалізації професійних функцій відповідно до встановлених державою вимог. Основними завданнями системи магістерської підготовки перекладачів є формування професійної компетентності магістра пере-

кладу; активізація пошуково-дослідної діяльності; формування готовності до професійної діяльності. Функціонування зазначеної системи базується на таких принципах, як професійна спеціалізація; варіативність та гнучкість освітніх програм; свобода вибору навчальних дисциплін; зв'язок навчання із практичною підготовкою; відповідність вимогам ринку праці.

Програми підготовки магістрів перекладу є двох типів – загальні та галузеві. Програми загального спрямування зорієнтовані на формування навичок дослідження у різних галузях перекладознавства, а також підвищений рівень підготовки у сфері термінології, перекладацьких технологій та перекладу текстів різних жанрів. Визначено, що основними напрямками, за яким здійснюється галузева спеціалізація магістерської програм є підготовка фахівців письмового перекладу, усного перекладу та термінологів. Жанрова спеціалізація передбачає підготовку магістрів письмового перекладу та термінологів за такими сферами, як юридичний переклад, економічний переклад, медичний переклад, комерційний переклад, літературний переклад. Підготовка магістрів усного перекладу передбачає освітні програми для навчання синхронних/послідовних перекладачів та судових перекладачів. Відповідно до галузі та жанрової спеціалізації здійснюється розробка змісту магістерських програм.

Професійна підготовка магістрів перекладу відзначається різноманітністю форм організації навчання. Найпоширенішими з них є лекції (проблемна лекція, лекція-дискусія, інтерактивна лекція, лекція-візуалізація, лекція-провокація, лекція «круглий стіл»), практичні, семінарські (семінар-дискусія, семінар із спеціальних питань, семінар-бесіда, семінар-конференція), тьюторські та лабораторні заняття. В процесі організації практичних занять активно використовуються інтерактивні технології навчання.

Поряд із традиційними формами організації навчання магістрантів-перекладачів, застосовуються також різноманітні нетрадиційні форми занять (професійні консультації, «тиждень перекладу», «легкі сніданки»).

Вивчення особливостей практичної підготовки магістрів перекладу дозволяє виокремлення трьох видів практики – внутрішня практика (проходить в університеті), зовнішня практика (проходить у перекладацьких фірмах, різноманітних організаціях, урядових установах, на підприємствах тощо) та закордонне стажування (проходить в установах закордоном). Враховуючи той факт, що підготовка перекладачів в Канаді орієнтована загалом на внутрішній ринок праці і відбувається в рамках офіційних мов країни, то стажування не є поширеною формою організації практики.

Значну увагу в процесі підготовки магістрів перекладу приділяють формуванню науково-дослідних умінь, що реалізується через написання магістерських робіт, які, як показує узагальнений аналіз змісту зазначених освітніх програм, можуть бути трьох видів – науково-практична, науково-дослідна та коментований переклад.

Дослідження засобів навчання майбутніх магістрів перекладу дає підстави стверджувати, що навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу знаходиться на високому рівні та відповідає дидактичним цілям. До основних засобів навчання відносяться друковані навчальні посібники, мультимедійні засоби, інтерактивні навчально-методичні комплекси, електронні навчальні комплекси (LinguisTech, Collection of Electronic Resources in Translation Technologies). Канадські ВНЗ активно працюють в напрямку постійного оновлення комп'ютерних технологій, вдосконалення інформаційно-телекомунікаційного забезпечення навчального процесу. Ма-

гістранти-перекладачі мають змогу працювати із новітніми перекладацькими програмами такими, як MultiTrans, SDL Trados Studio, LogiTerm, Fusion Translate, OmegaT, Antidote, WhiteSmoke Writer тощо. Навчальна література відзначається варіативністю навчального матеріалу, врахуванням спеціалізації фахової підготовки, міждисциплінарним підходом.

Акредитація магістерських програм та сертифікація магістрів перекладу є основними формами здійснення контр-

олю за якістю надання освітніх послуг в зазначеній сфері. Акредитація здійснюється Асоціацією університетів та коледжів Канади, сертифікація – Радою письмових і усних перекладачів та термінологів Канади.

Використовуючи досвід Канади у підготовці перекладачів, вітчизняним ВНЗ варто звернути увагу на організацію практики, використання нетрадиційних форм організації занять, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу.

Література та джерела

1. Головацька Ю.Б. Зародження та становлення системи підготовки перекладачів у Канаді / Ю.Б.Головацька // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім.В.Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 1. – С.140-146

Статья посвящена анализу проблемы становления и функционирования системы профессиональной подготовки переводчиков в университетах Канады. Особое внимание уделено подготовке магистров перевода. Библиографический анализ показал, что существует большое внимание к проблеме подготовки переводчиков и переводческих кадров как в исследованиях украинских так и зарубежных ученых.

Ключевые слова: Канада, профессиональная подготовка переводчиков, магистры.

This article is dedicated to the system of translators' and interpreters' training at the Canadian universities. The bibliographic analysis proved that there is a great attention to the problem of translators' and interpreters' training both in the researches of Ukrainian and foreign scientists. It is defined that the main aspects which are studied are specialization of translators' and interpreters' education, proper using of methods and special approaches to translators' and interpreters' training. Special attention is paid to the Master's degree. According to the content Master's degree translators' and interpreters' programs divides into general (Master's degree in Translation Studies) and sectoral (Master's degree in Translation, Master's degree in Interpretation, Master's degree in Terminology). Study of the structure and content of Master's degree programs in Translation and Interpretation allows defining translators' and interpreters' training as a system which consists of the following components: purpose-oriented, structure and content, procedural, evaluative and monitoring.

Key words: Canada, professional training of interpreters, Master's degree.